

Vor Folkesangs Fire Store

Povl Chr. Balslev

”I Fyn er alting anderledes end i den øvrige Verden, og hvem, der giver sig Tid til at lytte, skal nok erfare det”

”Bierne synger med en særlig fynsk Klang”

”Ogsaa Stilheden synger i den samme Tone, og selv Træerne drømmer og taler i Søvn det fynske Maal”

Disse tre citater stammer fra Carl Nielsens kapitel om ”Den fynske Sang” fra hans ”Levende Musik”. Kapitlet slutter med opfordringen til ”blot at lytte og lade Sangen komme, som den selv vil”.

Hvis man ikke lige er fynbo, kan det måske virke som en glorificering af det fynske sprog og landskab, men ingen kan vist være i tvivl om, at det fynske sprog er syngende, og det er ligeledes et faktum, at havde det ikke været for fire ”fynske” komponisters fornyelse af den danske sang i starten af 1900 tallet, er det ikke sikkert, at vi ude omkring i verden var kendt som en ”syngende nation”. Højskolebevægelsen har skubbet i en positiv retning omkring dette, og i de sidste år har efterskolerne taget opgaven på sig med at danne eleverne omkring vores helt særlige sangtradition og dennes fortælling om alt fra historie, tro, åndsliv og kærlighed.

De fynske komponister er førnævnte Carl Nielsen (1865 – 1931), Thomas Laub (1852-1927), Thorvald Aagaard (1877-1937) alle født på Fyn og så Oluf Ring (1884-1946), som godt nok blev født i Jelling, men som fra 1930 virkede som seminarielærer på Skårup Seminarium indtil sin død, og som er begravet på kirkegården ved Vejstrup valgmenighed.

Med titler som ”Jens Vejmand”, ”Stille hjerte sol går ned”, ”Spurven sidder stum bag kvist” og ”Danmark nu blunder den lyse nat” er disse fire – også kaldet Vor Folkesangs Fire Store – stadig en del af sangrepertoiret, når der synges fællessang rundt omkring i hele landet. I dag oplever vi faktisk en opblomstring af fællessangen netop som for 100 år siden, hvor højskolesangbogen fra 1922 var banebrydende med et meget stort antal nye sange med melodi af netop disse komponister. Det skal siges at en stor del af disse sange var med tekst af Jeppe Aakjær.

Hvad var det da de 4 fynske komponister kunne? Bevidstheden om at en god melodi ud over at være sangbar skal understøtte ordene samt have et skin af genkendelighed over sig var vigtig for alle fire. Eller som Th. Aagaard udtalte det – en god melodi skal man kunne synge med på/have lært efter tre vers. Ud over produktionen af gode sangbare fællessangmelodier lå formidlingen af sangene også komponisterne på sinde. Ikke mindst de to yngste, Aagaard og Ring, så det som deres fornemste opgave at præsentere og formidle fællessangen – Aagaard som foredragsholder og lærer på Ryslinge højskole og Ring som lærer på seminariet i Skårup samt ikke mindst som initiativtager til ”Syng med os” programmerne i radioen, som blev sendt indtil 2. Verdenskrig satte en stopper for udsendelserne.

De fire komponister var født inden for en periode på ca. 30 år. Den ældste var Thomas Laub født i Langå mellem Svendborg og Nyborg. Laubs far var præst, og kirkens musik og salmerne lå derfor for alvor ham på sinde. Med bøgerne om kirkens musik "Om kirkesangen" (1887) og "Musik og Kirke" (1920) stod Laub bag en kraftig fornyelse af den danske salmesang i starten af 1900 tallet – en bevægelse der gik direkte imod den romantiske periodes mere og mere finurlige melodier som ikke støttede det egentlige: "Ordet". Laub blev lærer på konservatoriet i København og fik en meget vigtig status som forbillede for efterfølgende komponister. – Thomas Laub

har fx komponeret melodier til "Hil dig Frelser og Forsoner", "Morgenstund har Guld i Mund" og "Sov sødt, Barnlille".

Carl Nielsen blev født i Nr. Lyndelse som søn af Niels maler, der samtidig var en meget aktiv spillemand på egnen. Så modsat Laub var Nielsens musikalske opvækst præget af spillemandsmusikken, en ting Laub af og til refererede til når Nielsen forsøgte sig inden for salmegenren – "det er tydeligt at høre at Carl Nielsen ikke er barn af huset"! Carl Nielsen må nok i dag betegnes som en af de absolut største danske komponister gennem tiderne. Hans symfonier er indspillet af de bedste orkestre i verden, ligesom hans musik er kendt vidt omkring.

Herhjemme er hans sange stadig nogle af de mest elskede – nogen undrer sig over den forskel der er på Nielsens sange og symfonier – Nielsen beskrev det selv således: "Når jeg får inspiration til en ny sangmelodi er det som en fugl, der flyver ind ad vinduet og fløjter mig i øret – hvad angår mine symfonier er det som en vulkan der må ud"!

Thorvald Aagaard blev født i Rolfsted som søn af "bonden" Anders Hansen, som var en lærd mand, der havde været på Askov Højskole. Det blev sagt om Anders: "Når man køber en kande mælk hos Anders får man altid et foredrag med i tilgift". Thorvald voksede op med fællessangen som en del af hverdagen og valgte efter et højskoleophold ligeledes på Askov Højskole musikvejen i stedet for at blive bonde og arve gården. Efter studierne valgte Aagaard at vende tilbage til Fyn som organist og højskolelærer. Her følte han at han kunne gøre bedst nytte som komponist og formidler i den folkelige sangs tjeneste. - Th. Aagaard skrev blandt andet melodierne til

"Spurven sidder stum bag Kvist" og "Jeg ser de bøgelyse Øer".

Oluf Rings far var seminarielærer og som Aagaard lå det egentlig i kortene, at Ring skulle følge i farens fodspor. Det gjorde Ring egentlig også, men med en omvej ad musikkens vej, som prægede ham hele livet. Rings virke som seminarielærer i Skårup var præget af bevidstheden om at musikken og ikke mindst fællessangen kan formidle budskaber på en helt særlig måde. Ud over digtning og poesi er det også muligt at synge historien ind, og på den måde bliver fællessangen dannende for den unge studerende. Som den eneste af de fire komponister, der nåede at opleve 2. Verdenskrig, var Ring også bevidst om sangens effektive virkning som identitetsskaber, da

sammenholdet for alvor var vigtigt. - Oluf Ring har komponeret melodier til fx "Se nu stiger Solen af Havets Skød", "Naar Eugene Knoppes", "Danmark, nu blunder den lyse Nat" og "Hvor smiler fager den danske Kyst".